

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ШУМАДИЈЕ КРАГУЈЕВАЦ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
ШУМАДИЈЕ
02 БРОЈ 448
23.02. 2024 ГОДИНЕ
КРАГУЈЕВАЦ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ И ПОСЛОВАЊУ ЗА 2023. ГОДИНУ

Крагујевац, фебруар, 2024.

УВОД

Историјски архив Шумадије је институција културе од регионалног значаја која има задатак да **прикупља, чува, врши заштиту и сређивање архивске грађе** настале на територији Шумадијског округа и **омогући њено публиковање и коришћење** у научне и друге сврхе.

Архив је надлежан за архивску грађу и регистратурски материјал, који су настали у раду претходних и садашњих органа власти, институција, организација, односно правних субјеката и појединаца са подручја територијалне надлежности, а до нивоа Округа. Што се тиче територијалне надлежности, Архив обухвата подручје Града Крагујевца и шест општина: Аранђеловац, Топола, Рача, Баточина, Лапово и Кнић.

Делатност Архива разврстава се према јединственој класификацији делатности у области рада институција културе – 91. 01 делатност библиотека и архива.

Својом основном делатношћу Архив обавља послове заштите културне баштине и у значајној мери доприноси обликовању научно засноване слике о прошлости чиме остварује своју стручну, културну и опште-друштвену улогу. У њему постоје: Служба за заштиту архивске грађе ван Архива, Служба заштите архивске грађе у депоима Архива, Служба за сређивање и обраду архивске грађе, Служба техничке заштите архивске грађе, Служба за научно-истраживачки рад, културну и просветну, издавачку и информативну делатност. Службе немају правни субјективитет, па се права, обавезе и одговорности запослених остварују у Архиву као целини.

РАД И ПОСЛОВАЊЕ ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ШУМАДИЈЕ У 2023. Г.

Током 2023. године ИАШК претрпео је низ значајних промена, које се односе на људске ресурсе, просторне и техничке капацитете, програмске активности и то све у складу са Планом развоја културе Града 2021 – 2025. године.

Унапређење кадровских капацитета

Историјски архив Шумадије Крагујевац (ИАШК) запослио је једну радницу, Јелену Микићевић, на неодређено време на позицији архивисте у Служби обраде и сређивања архивске грађе. Поменута колегиница је у децембру исте године стекла звање вишег архивисте. На одређено време, у трајању од две године, запослено је двоје радника, и то: Борис Живадиновић, на позицији архивског помоћника у Служби заштите архивске грађе у депоима архива и Марија Радосављевић, на позицији архивисте у Служби заштите архивске

грађе ван архива. Такође, ИАШК је и 2023. г. аплицирао у оквиру пројекта „Моја прва плата“ који реализује Национална служба за запошљавање, те су у јануару 2024. г. ангажована два лица у Служби за научно-истраживачки рад, културну и просветну, издавачку и информаивну делатност, од којих једно на позицији графичког дизајнера, а друго на позицији организатора програма. Овакав начин јачања кадровских капацитета од великог је значаја за рад Архива, с обзиром на то да је у Служби заштите архивске грађе у депоима архива обим посла вишеструко увећан. Разлог за то лежи у чињеници да је у протеклој години Архив преузео архивску грађу Основног суда у Крагујевцу, која је најпре морала бити сређена, што је посао Службе за заштиту архивске грађе ван архива, а затим коришћена у сврху одговора на захтеве грађана, што је посао Службе депоа. С обзиром на то да је Служба за научно-истраживачки рад, културну и просветну, издавачку и информативну делатност у 2022. години добила сегмент сарадње са младима, те организовања програма и радионица за ту узрасну категорију, а и да је у 2023. потписан Протокол о сарадњи са Матицом српском, дошло је до интензивирања броја и разноврсности програма.

У 2023. г. запослени у Архиву имали су прилике да похађају различите обуке и семинаре: *Дигитализација културног наслеђа, Обука за рад у софтверу за архивско пословање АРХИС, РЕЛОФ 1, 2, 3, ФУК, Креативна Европа '21-'27: Превазиђимо границе, Обуке за рад у Лабораторији за рестаурацију и конзервацију, Јавне набавке за добро управљање и конкурентност, Проточне јонске течности као нова алтернатива у дезинфекцији папирне библиотечке и архивске грађе.*

Ваља напоменути да су запослени до краја 2023. године обавили припремне радње за укључивање ИАШК у Е-писарницу.

Унапређење просторних и техничких капацитета, заштита, реконструкција, ревитализација објеката установа културе

С обзиром на то да је 2022. на седници Скупштине Града усвојен предлог о изградњи депоа за потребе смештаја архивске грађе ИАШК, те је за ту сврху опредељено 22. 000 000, 00 динара, што је у складу са развојним планом, током 2023. г. спроведене су радње за реализацију истог. Наиме, до јануара 2024. године је од стране Градске управе за инвестиције и развој три пута спровођен поступак јавних набавки за писање и градњу монтажног објекта, али је због недобијања понуда одлучено да се распише јавна набавка само за пројектовање, што је резултирало успехом, те је у назначеном периоду потписан уговор са фирмом КАПИТЕЛ АРХИТЕКТИ д.о.о Ниш, која је доставила и идејна решења пројекта. Захваљујући томе финализација изградње објекта очекује се до краја 2024. године.

Треба поменути и да је ИАШК од стране Града добио на коришћење 326,55 m² у подрумским просторијама некадашње зграде Основног суда, где је поред већ поменуте судске архивске грађе, пребачена и архивска грађа која је некада била смештена у објекту „Ратко Митровић”.

Током 2023. године дошло је до реновирања тоалета као и до неопходних поправки на водоводној мрежи. Такође, двориште ИАШК добило је ограду, што је у огромној мери повећало сигурност саме установе, али и посетилаца бројних програма нарочито млађе популације, која су током пролећа и лета имала велики број програма на отвореном. У назначеном периоду замењено је и преосталих тридесет посто столарије на објекту. Са циљем побољшања квалитета рада набављени су и нови ормани за смештај архивске грађе.

Што се тиче унапређења техничких капацитета, у 2023. години постављена је и пуштена у рад опрема за успостављање система АРХИС, што је ИАШК омогућило да се прикључи овом јединственом софтверу, што даље у знатној мери има за циљ побољшање ефикасности рада запослених. Захваљујући успешној релализацији пројекта *Набавка опреме за смештање дигитализоване архивске грађе и будућег дигитализованог материјала* финансираног од стране Министарства културе, чији носилац је био ИАШК, а релизатори запослени у истом, у децембру 2023. набављена је техничка опрема (рачунари и штампачи) за кориснике. Ово за резултат има лакшу оперативност и коришћење дигитализоване грађе ИАШК.

Јачање међусекторске, међуресорне и међународне сарадње са образовањем, социјалном политиком, привредом, туризмом, медијима и здравством

У погледу сарадње са привредним ресором ИАШК, тј. Служба за заштиту архивске грађе ван архива пружа бесплатну помоћ и подршку привредним субјектима како би поступили у складу са Законом о архивској грађи, те правилно сачинили и предали архивску књигу. Током 2023. године направљен је и план успостављања сарадње са појединим привредним предузећима, који ће бити реализована у текућој години, а како би иста помогла архивску делатност.

Што се тиче сарадње са медијима интензивирана је и остварена кроз гостовања и прилоге како на локалним медијима (РТК: *Хроника, 10 минута и Мој град*) тако и на националним (РТС: *Ово је Србија, Културни дневник; Б92: Вести*). Овде ваља поменути и да је у 2023. години Радио телевизија Крагујевац сачинила и емитовала промотивни спот о Лабораторији ИАШК, што је допринело повећаном интересовању грађана за њене услуге. Такође, најаве догађаја и извештавања са истих редовно се објављују на домаћим порталима, али неретко и у штампаним медијима (*Данас и Крагујевачке новине*). Посебну сарадњу Архив је успоставио са часописом за дечје стваралаштво *Дечје искре* у којем се редовно

објављују активности у вези са основцима. Анализом броја појављивања у локалним и националним медијима у односу на прошлу годину, дошло се до закључка да је исти у порасту, и то: на локалном нивоу за 20 посто, а на националном за 3 посто. То даље показује да је ИАШК из године у годину видљивији, што води ка популаризацији његове делатности посебно у програмском смислу.

Што се тиче сарадње ИАШК са образовним установама, у 2023. она је, у складу са Протоколом о сарадњи, потписаним у 2022. години, интензивирана кроз разноврсне програме и радионице прилагођене различитим узрасним групама. У том духу реализоване су неколике посете и програми, што у сарадњи, што самостално, специјално намењени основцима и средњошколцима (*Шта је архив? Милош Обреновић и Сретењски устав, Уметност настајања линије и површине представљен хронолошки. Архив стваралаштва деце и ума одраслих, Кнез Михаило на букмаркеру, Дан отворених врата: Шта знамо о Шумадији? Илустрована историја, Занимљива историја, Ноћ истраживача: стопама Обреновића*). Поред наведених приметно је и да су поједини програмски садржаји попут радионице *Како чувамо књиге*, изложби *Куманово за Косово и 110 година од Првог балканског рата 1912-2022* и предавања *1300 каплара-батаљон за незаборав* који примарно нису били искључиво намењени деци, посећени од стране истих. То даље показује да је ИАШК успео у намери да заинтересује најмлађе да сами или организовано долазе на њих. Посебно ваља истаћи и одвојити две значајне посете, и то: прву, која је део ЕРЗМУС програма, те су ученици ОШ „Вук Стефановић Караџић” са другарима и професорима из Пољске, Италије, Литваније и Енглеске у ИАШК имали прилике да се упознају са радом установе, али и да се забаве кроз интерактивну радионицу прављења обележивача за књиге на тему онога што их је највише одушевило у Крагујевцу; другу, насталу у организацији Удружења ратних добровољаца 1912-1918. у оквиру које су деца из Жеровнице (Косово и Метохија) имала прилике да се подробније информишу о Архиву и увиде његов значај. Поменуте посете доказ су да се ИАШК труди да изађе из локалних оквира и када су намлађи у питању.

Као пример добре праксе на пољу сарадње установа културе, образовања и цивилног сектора ваља споменути и Протокол о сарадњи са Матицом српском који је ИАШК Крагујевац потписао на иницијативу Града, у складу са чим је, у оквиру манифестације *Јесен Матице српске* реализована промоција Биографског речника у издању МС. Као резултат тога, крајем децембра 2023. г. Архиву је у склопу *Дана добротвора* додељена Захвалница од стране Матице српске.

Што се тиче сарадње са ресором социјалне политике, треба истаћи реализацију изложбе *Историја једног једног сна: Раднички 1923-2023*, финансијски подржану од стране Министарства културе, која је намењена и слепим и слабовидим лицима. Наиме, поред сваког

изложбеног паноа постављено је објашњење на Брајевом писму, а иста има и звучну подршку. Захваљујући томе успостављена је сарадња са Савезом слепих и слабовидних.

Када је реч о **културном туризму**, ИАШК обавио је разговоре са ГТО Крагујевац у вези са отварањем тзв. Архивске ситничарнице за чије потребе би биле израђене фигуре и други промотивни материјали са симболима локлане и националне историје, али и онима који су у вези са културним добрима која постоје у ИАШК. Током 2023. г. за готово све изложбе ИАШК израђивао је букмаркере са својим логом, што је један од видова маркетинга, нарочито када су у питању територијално удаљени посетиоци. Такође, претходно наведене посете основаца из Жеровнице, као део поклон екскурзије и деце у оквиру ЕРАЗМУС програма спадају у један од видова културног туризма.

Познајући значај међународне сарадње, а у склопу Протокола о сарадњи, који је ИАШК потписао у 2022. години са Турском агенцијом за међународну координацију и сарадњу ТИКА, настављено је са промовисањем изложбе *Србија и Црна Гора у оријенталној збирци Историјског архива Шумадије*, која је суфинансирана по пројекту Министарства културе и ТИК-е, те је иста током 2023. г. отворена у Новом Пазару и Пријепољу.

У мају 2023. г. успостављена је сарадња са амбасадом Пољске чији резултат јесте отварање изложбе *Витолд Пилецки*, у ИАШК и промовисањем књиге *Добровољац за Аушвиц: преко границе храбрости* аутора Душана Симића, којем је присуствовао пољски амбасадор Њ. Е. Рафал Перл.

Такође, настављена је сарадња са амбасадом Израела кроз обележевање значајних датума за страдање Јевреја, те је на *Дан сећања на жртве холокауста*, 26. јануара ИАШК уприличио изложбу *Јевреји у Крагујевцу*, у оквиру које је приказана грађа Архива у вези са холокаустом. Том приликом Архив је посетила конзулка Израела Александра Бен Ари. Поред наведених области, Историјски архив Шумадије успоставио је сарадњу и са ГО СУБНОР који је поклатио библиотеци Архива велики број књига, као и Вишим судом у Крагујевцу, који је захваљујући поклону ИАШК од 267 публикација формирао своју библиотеку.

Пројектне активности

По конкурсима Министарства културе Историјски архив Шумадије реализовао је два пројекта, и то: 1. *Набавка опреме за смеиштај дигитализоване архивске грађе и будућег дигитализованог материјала*, у износу од 700.000,00 динара и 2. *Историја једног сна - ФК Раднички (1923-2023): Архив отвара врата слепима и слабовидима*, у износу од 300.000,00

динара. Координатор првог пројекта била је Јелена Микићевић, виши архивиста, а другог Славко Степановић, виши архивиста.

Што се тиче Града, финансирана је штампа 13. броја *Шумадијских анала*, као и монографије *Кнез Михаило: кроз уметност и архив*, аутора Предрага Илића и Сање Живковић, чије представљање је било део обележавања 200 година од рођења кнеза Михаила.

Такође, у овом сегменту, а у оквиру обележавања 200 година од рођења кнеза Михаила ваља споменути и да је ИАШК узео учешће у отварању сталне музејске поставке *Кнез Михаило, рођен у Крагујевцу* у Конаку кнеза Михаила, 16. септембра 2023. године. У реализацији овог значајног пројекта, чији је носилац био Народни музеј Шумадије, Архив је пружио велики допринос позајмицом оригиналних архивских докумената и предмета и ангажовањем Горана Милосављевића, вишег архивисте, запосленог у ИАШК. Финансијску подршку пружили су Град Крагујевац и Министарство културе Републике Србије. Изложбу је пратила богато илустрована монографија истог назива чији су аутори поред Горана Милосављевића и кустоси Народног музеја Шумадије, Бојана Топаловић и Роксанда Алексић.

Служба за заштиту архивске грађе ван Архива

Служба заштите архивске грађе ван архива обавља делатност превентивне заштите јавне архивске грађе код стваралаца, чије се седиште налази на подручју Шумадијског региона. Делатност превентивне заштите обухвата вршење стручног надзора код стваралаца и ималаца архивске грађе са циљем отклањања утврђених неправилности у канцеларијско-архивском пословању, израду подзаконских аката за валоризацију архивске грађе у настајању, излучивање безвредног регистратурског материјала, преузимање регистратурски сређене и пописане архивске грађе активних стваралаца и правних лица престалих са радом код којих нико није преузео права и обавезе.

У 2023. години Служба за заштиту архивске грађе и документарног материјала наставила је рад на регистрацији и едукацији стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала из области привреде (ДОО, акционарских друштава, удружења...), код којих ће се у наредном периоду извршити селекција, при примени стручних мера заштите. Приоритет архивске службе Републике Србије је заштита архивске грађе стваралаца у области јавне управе, док ће се у области привреде извршити категоризација значајних привредних друштава, са циљем реализације стручног надзора од стране надлежног Архива.

Извршен је преглед архивске грађе и документарног материјала у 30 регистратура на територији месне надлежности ИАШК и то:

1. Општина Крагујевац - 18 регистратура;
2. Општина Арандјеловац - 2 регистратуре;
3. Општина Рача - 3 регистратуре;
4. Општина Топола - 2 регистратуре;
5. Општина Лапово - 2 регистратуре;
6. Општина Баточина - 1 регистратура;
7. Општина Кнић - 2 регистратуре;

Комплетан поступак одабира архивске грађе и уништења безвредног документарног материјала извршен је у 30 регистратура на територији поменутих општина, при чему је уништено преко 1.500,00 дм безвредног документарног материјала.

У 2023. години Спољна служба Архива је дала сагласност на око 500 *Листа категорија* документарног материјала са роковима чувања, а на трајно чување преузела архивску грађу следећих архивских фондова:

1. Магичне књиге рођених, венчаних и умрлих Општине Кнић /1915-1922/ - 0,05 дужних метара
2. *Горење МДМ* ДОО у ликвидацији Крагујевац /2013-2022/ - 39,70 дужних метара;
3. Основни суд Крагујевац /1936-1993/ - 599,71 дужних метара;
4. У припреми је Водопривредна организација *Ерозија* ДОО у стечају – Крагујевац у укупној дужини од 9,00 дужних метара.

Служба заштите архивске грађе у депоима Архива

Служба депоа обавља пријем архивске грађе и њен смештај, стара се о њеној физичкој заштити, по потреби иницира спровођење техничких мера заштите, издаје архивску грађу за потребе корисника и архива, издаје копије докумената и податке из докумената за потребе државних органа и физичких лица, води сумарне евиденције о фондовима и збиркама смештеним у депоу, топографски обележава просторије депоа и полице, утврђује план смештаја фондова и збирки и друго.

Година 2023. је по својој динамици, захтевности и обиму посла за ову Службу једна од најкомплекснијих у односу на претходне.

Први изазов са којим су запослени у истој морали да се суоче јесте преузимање документације Основног суда у Крагујевцу, која је услед недостатка смештајног капацитета у ИАШК морала остати у згради некадашњег суда (Трг Радомира Путника), а све ингеренције и надлежности које су у вези са истом преузео је Архив, тј. запослени у Служби заштите архивске грађе у депоима архива. Преузимањем поменуте документације „преузете“ су и све странке које имају потребу за овом врстом грађе (органи јавне управе, Основни суд, остала

физичка и правна лица). Проблем који се наметнуо непосредно по преузимању, а који Суд није узео у обзир пре саме предаје документације, тиче се дневне потребе судских органа за предметима, примарно Оставине (у оригиналном стању, а не копијама) које су предате, а и даље су у поступку или се пак ради о допунама решења. Исти је релативно превазиђен сагласношћу потписаном између Суда и ИАШК да се предмети по налогу судија издају на реверс у оригиналу до окончања поступка, а затим врате Архиву.

Други изазов, који се појавио у децембру 2023. године јесте неопходност да се фондови, који су услед неимања простора у ИАШК били привремено смештени у згради бившег предузећа „Ратко Митровић“ Крагујевац, због премнамене наведеног простора по хитном поступку преместе у подрумске просторије некадашње зграде Основног суда. За потребе сељења Архив је ангажовао неопходне раднике и транспортна средства, те су уз подршку и стручни надзор радника ове Службе фондови: *Застава аутомобили*, АД *Квин* Крагујевац, *Ливница Топола*, *Партизан Кожа* Крагујевац, *Аутосаобраћај* Крагујевац и АД *Горење* у стечају (сумарно преко хиљаду дужних метара документације) пресељени до краја децембра.

Служба депоа дала је предлог за сређивање у 2023. г. и одређених фондова са којима се већ почело, како би се добило на минимуму простора у постојећем депоу, а првенствено да би се грађа у соби 5 и соби 9 потпуно средила и конзервирала, али до већег дела реализације није дошло због техничких и новонасталих проблема који су по хитности морали бити отклањани. У наведени предлог ушли су и делови фондова Привредне коморе и Среског одбора ССРН Крагујевац, неразврстани фондови и део матичних књига.

Током 2023. г. у оквиру ове Службе одговорено је на 749 писаних захтева свих релевантних актера који по различитим основама потражују документацију од Архива. Преузимањем архиве Суда знатно се променио и карактер захтева у коме је до сада предњачио ПИО фонд. Радило се са бројним установама, организацијама, удружењима, правним и фиуизичким лицима. У евиденцији истраживача који су први пут евидентирани као корисници фондова у просторијама наше Установе је 44 лица.

Служба за заштиту грађе у архиву преузела је на трајно чување 638, 83 дужних метара и то за следеће фондове:

1. Општински суд Крагујевац /1936-1993/ - 599, 71 дм
2. МК Општине Кнић /1915-1922/ - 0, 05 дм
3. *Горење МБМ* ДОО Крагујевац /2013-2022/ – 39, 07 дм.

Радници поменуте Службе су услед ипчекивања решавања питања изградње новог депоа ослобођени од ангажовања на примени програма АРХИС, те се у наредном периоду очекује њихово укључивање у реализацију задатих и остваривању потврђених циљева.

Такође, ова Служба је дала свој допринос у реализацији свих издавачких делатности ИАШК, промоцији значаја рада и постигнућа. Славко Степаниовић, виши архивиста је уз подршку претпостављених, колега и сарадника подржан и од стране Министарства културе при реализацији изложбе *Историја једног сна*, поводом великог јубилеја ФК Раднички Крагујевац. Радници Службе подржали су сваку иницијативу и активност на пољу унапређења ефикасности установе и њене промоције широј јавности, а активно су учествовали и у консултацијама у вези са израдом пројектног задатка за изградњу монтажног депоа.

Служба за сређивање и обраду архивске грађе

Сређивање архивске грађе има за циљ да успостави њен првобитни поредак, а уколико је то немогуће да се на основу функција и надлежности (делатности) утврди нова структура грађе фонда која ће најбоље одговарати њеном коришћењу у научне и друге сврхе. У послове сређивања и обраде укључују се и радници других служби.

У оквиру ње обрађени су и сређени следећи фондови:

- ✓ СИП *Никола Николић* Крагујевац /1954 – 2006/ - 7, 87 дужних метара (сређивач: Јасмина Стефановић)
- ✓ *Манастир Вољавча* (деловодници и дневници касе) - 3,0 дужних метара (сређивач: Јелена Микићевић)
- ✓ *Пољопривредна машинска станица Крагујевац* (1947-1951); 1945/1946/1947/1950/1951 (сређивач: Ксенија Ђерковић)
- ✓ део збирке црквених матичних књига Епархије шумадијске (1837-1946) (сређивач: Драгана Арнаут)
- ✓ обрађени делови матичних књига цркве Светог архангела Гаврила, и то: рођених (1880-1893; 1893-1897; 1893-1895; 1895-1897; 1897-1901; 1902 -1906; 1897-1917; 1900-1904.); венчаних (1837-1865; 1882-1900; 1893-1910.) и умрлих (1893-1899; 1881-1900; 1900-1907; 1899-1909.) – 1, 70 дужних метара (сређивач: Драгана Арнаут)
- ✓ Започето сређивање фонда *Срески савез просветних радника* (сређивач: Марија Радосављевић)
- ✓ Горан Милосављевић, запослен у овој служби наставио је рад на аналитичкој обради архивске грађе, конкретно личног фонда генерала Јована Белимаровића (1827-1906). С обзиром да су раније документи били сређени само архивистички, завршена је историјска белешка са биографским подацима о Јовану Белимарковићу и аналитичка обрада свих 65 инвентарних јединца, док је колегиница Јелена Микићевић урадила

аналитички инвентар за фонд Манастир Вољавча, са 3495 аналитичких описа инвентарних јединица и аналитички инвентар за фонд *Клуб културних радника у Крагујевцу*, који има 124 аналитичких описа инвентарних јединица.

Такође, запослени у овој служби били су ангажовани и на неколиким другим пословима, те је у складу са тим колега Горан Милосављевић био један од аутора изложбе *Кнез Михаило. Рођен у Крагујевцу*, као и истоимене пратеће публикације, захваљујући чему му је у децембру 2023. године Фондација Краљевске куће Обреновић доделила Златну медаљу кнеза Михаила за посебан допринос у организовању јубилеја.

Јелена Микићевић, која је стекла је звање вишег архивисте у 2023. години, написала је три рада: *Црква Богородице Одигитрије у селу Мушутшиту код Призрена, Обновљено сликарство Пећке припрате и Изложбена делатност Историјског архива Шумадије у Крагујевцу, са освртом на период од 2002. до 2022. године*“, који су објављена у часопису за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Шумадијски анали“, година XIX – број 13, 2023. година. Такође, она је и аутор пројекта *Набавка опреме за смештање дигитализоване архивске грађе и будућег дигитализованог материјала*.

Служба за техничку заштиту грађе и лабораторија за конзервацију и рестаурацију

Техничка служба врши превентивну заштиту, конзервацију, рестаурацију и микрофилмовање архивске грађе. Конзервација и рестаурација архивске и библиотечке грађе је неопходна како би се спречило њихово даље пропадање, како због свакодневног коришћења, тако и због њиховог временског старења и оштећења услед неадекватног чувања. Након одобрених финансијских средстава лабораторија Архива је успела да набави неопходан материјал за конзервацију и рестаурацију архивске и библиотечке грађе и отпочела са реализацијом заштите.

Катарина Лековић, виши архивиста, запослена у овој Служби, је током 2023. године радила на пословима датим у наставку.

У складу са новим обавезама и приоритетима у раду Архива, успостављен је рад у Информационом систему Архис. Након Извештаја Државног архива Србије, установљено је да скенирана документа и књиге морају скенирати у TIFF и JPEG формату у две различите резолуције. У Архис су унети следећи фондови и књиге:

- *Земљорадничка задруга Ресник (1902-1937);*
- *Савез Земљорадничких задруга Среза Крагујевац 1960;*
- *Српска народна банка – филијала Крагујевац (1922-1947);*
- *Основна привредна комора Крагујевац књиге занатских радњи Општине Кнић (1960-*

1980);

- Шумадијска уједињена банка – Крагујевац (1927-1933);
- Шумадијска земљорадничка банка у Крагујевцу (1922-1948);
- Грађанска банка у ликвидацији – Крагујевац (1922-1947);
- 104 Матичне књиге Епархије шумадијске, Лепеничко архијерејско намесништво. Збирку црквених матичних књига (1837-1946) које се односе на Нову цркву у Крагујевцу.

Планом и програмом рада за 2023. годину планирано је да се настави са радом на сређивању и обрдади дела фонда који се односи на Регионалну природну комору који има 11 дужних метара али како није дошло до примопредаје печата под бр. 1 којим је већ сређено 9 дужних метара овог фонда које се односе и на Основну привредну комору. Печат са редним бројем 1 се налази код колеге Горана Милосављевића.

На захтев директора Народне библиотеке „Вук Караџић” у Крагујевцу Мирка Демића скенирана је Инвентарна књига НБ „Вук Караџић“ *Списак књига у Крагујевцу Народној библиотеци*, Свеска I, бр. 1025 послата из Београда 1866/'67, '68, '69.” (158 скенова JPG 600dpi за потребе фототипског издања у оквиру пројекта Министарства културе и информисања).

У 2023. години настављено је са обуком и стручним усавршавањем из области конзервације и рестаурације архивске и библиотечке грађе у сарадњи са Државним архивом Србије. У склопу тога Катарина Лековић присуствовала је састанку и предавању које је одржано крајем године на тему *Проточне јонске течности као нова алтернатива у дезинфекцији папирне библиотечке и архивске грађе*, које је представљало прилику за стицање нових знања из области конзервације библиотечке и архивске грађе. Исто је одржано у Франкофонском центру Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” на иницијативу Весне Шујице дипл. конзерватора и рестауратора.

На позив Удружења Крагујевчана у Београду одржана је промоција Историјског архива Шумадије са посебним освртом на техничку заштиту архивске и библиотечке грађе поводом поновног успостављања рада лабораторије за конзервацију и рестаурацију.

У оквиру ове Службе скенирана су документа из личног фонда Јанићије Димитријевић за потребе израде монографије под називом *Кнез Михаило кроз уметност и архив* - 36 скенова, као и документа из фонда *Varia* - 23 скена. Такође, скенирана је Матична књига рођених (1896-1897), Рача - 582 скенова, након чега је припремљена за ламинацију.

Ксенија Ђерковић, запослена у овој Служби је поред наведене обраде и сређивања датог фонда у оквиру за то намењеној Служби, била учесник неколиких радионица организованих за децу и омладину, водитељ програмских активности ИАШК и администратор ФБ странице.

Такође, објавила је стручни рад *Позориште лутака у Крагујевцу 1951-1952.* у часопису за историографију, архивистику и хуманистичке науке „Шумадијски анали“, година XIX – број 13, 2023. година.

Служба за научно-истраживачки рад, културно-просветну, издавачку и информаивну делатност

Захваљујући раду ове Службе делатност ИАШК промовише се на различите начине – гостовањем у медијима, организовањем промоција, припремом и праћењем штампања часописа, као и сарадњом са свим институцијама културе у граду. Такође, ова Служба прати и гостовање изложби, одговара осталим архивима у Републици Србији на њихове захтеве који се односе на гостовање поменутих изложби наших радника, и са истим Архив успоставља сваки вид културне сарадње.

Током 2023. г. ИАШК је преко ове Службе наставио своје функционисање у оквиру већ успостављене Мреже установа културе, и то: кроз редвно достављање и обавештавање председника Савета мреже и других представника установа о својим програмима најкасније до 20. у месецу који претходи оном за који се програми достављају; праћење смерница за сарадњу са другим установама културе и образовања (Матица српска, Универзитет); редовно ажурирање података и слање истих за потребе сајта *Култура КГ* (<https://kulturakg.rs/>), на којем се могу пратити сва локална дешавања установа културе која су део Савета мреже; праћење обука и домаћих и међународних конкурса у вези са пројектима.

Важно је напоменути да, поред запослених у овој Служби, у њеном раду учествују и радници других служби кроз активности у којима ће у наставку бити речи.

Издавачка делатност

Поводом два века од рођења кнеза Михаила Обреновића ИАШК је припремио и одштампао монографију *Кнез Михаило кроз уметност и Архив* аутора директорке ИАШК Сање Живковић и историчара Предрага Илића. У монографији су приређена 33 оригинална документа које је лично писао и послао кнез Михаило Обреновић, као и документа које је примио од разних значајних личности из периода његовог живота, а која се чувају у нашем архиву. Директорка Сања Живковић је написала обимну студију о кнезу Михаилу као покровитељу уметности, ствараоцу и инспирацији. Монографија је била свечано представљена у просторији Старе скупштине, 14. септембра 2023. године, као део отварања *Дана кнеза Михаила* у оквиру обележавања 200 година од рођења, док је 2. новембра била промовисана у Удружењу Крагујевчана у Београду.

У децембру 2023. штампан је тринаести број часописа „Шумадијски анали“, који је промовисан и медијски представљен у јануару 2024. У овом броју је објављено укупно 14 радова, од којих 10 из историје, 2 из историје уметности, један из рада установе и један In memoriam. Аутори радова, међу којима су и запослени у Архиву (Јелена Микићевић, Сања Живковић, Ксенија Ђерковић) су из Крагујевца, Београда, Аранђеловца, Јагодине, Баточине и Раче. Ваља истаћи да су „Шумадијски анали“ 2023. године добили и свој DOI број, што доприноси популаризацији и лакшој доступности часописа у научне и друге сврхе.

Такође, Предраг Илић један је од аутора књиге – зборник архивске грађе под називом *Вукићевићи из Светлића – из приватне збирке*, а монографија је представљена 20. новембра 2023. у Старој скупштини у Крагујевцу. Њено штампање је финансирало Министарство културе РС.

Стручни радови и научни скупови

Стручни радници су сарађивали на просветним, научним и другим скуповима установа културе у Крагујевцу и другим градовима Србије, када су били позивани.

У складу са тим Предраг Илић, архивски саветник учествовао је на неколиким научним скуповима, што је резултирало објављивањем радова у зборницима са истих (Спомен парк „Крагујевачки октобар“ – Крагујевац, *Врањски зборник* Народног музеја у Врању, Зборник радова са научног скупа Народног музеја у Нишу).

Марија Тодоровић, архивски саветник, презентовала је свој стручни рад на Међународном саветовању архивиста у Куршумлијској Бањи, на тему *Домети важеће законске регулативе на заштити архивске грађе и документарног материјала*.

Научни рад Горана Милосављевића, вишег архивисте, под називом *У улози повереника кнежевине Србије, анализа личног фонда Антонија Орешковића* објављен је у зборнику „Архивска грађа у теорији и пракси“ бр. 6 Архивистичког друштва Србије, који је и презентован на Међународном архивистичком саветовању, одржаном у Куршумлијској бањи, од 11. до 13. октобра 2023. године. Такође, у октобру је завршен и предат рад *Трагом кнеза Михаила у Крагујевцу, пут ка тематском водичу* који ће бити објављен у наредном, седмом броју, истог зборника. Треба напоменути и то да је исти колега Одлуком Извршног одбора Архивистичког друштва Србије од 27. септембра 2023. године именован за члана редакције зборника „Архивска грађа у теорији и пракси“.

Програмске активности

ИАШК је у складу са планом за 2023. годину реализовао велики број разноврсних програма са акцентом на децу и младе, што је за последицу имало велики број посетилаца. Графички приказ дат је у табели у наставку.

ВРСТА ПРОГРАМА	Број организованих програма у установи	Број посетилаца	Број организованих програма ван УСТАНОВЕ	Број посетилаца на програмима ван установа	Број доступних програма (из других установа)	Број посетилаца на доступним програмима	Број програма са удаљеним приступом	Број посетилаца
Концерти/музички ансамбли:								
Представе (позоришне, драмски студио)								
Књижевне вечери	4	242						
Радионице	6	117			1	32		
Предавања и трибине	5	184						
Изложбе	4	717						
Филмске пројекције			5	1988		4	1009	
Опере						1	25	
Стручни саопшени								
Фестивали и конкурси								
Одељне посете	4	140						
Друго	5	139						
УКУПНО	28	1539	5	1988	6	1066	0	0
УКУПНО ПРОГРАМА	39							
УКУПНО ПОСЕТИЛАЦА		4593						

а) Програми за децу и младе

У складу са најавом, а касније и потписивањем Протокола о сарадњи између Града, школа и установа културе, 2023. годину у програмском смислу обележиле су активности које су за циљ имале боље упознавање деце и омладине са значајем наше Установе и грађе која се у њој чува.

- **Милош Обреновић и Сретењски устав**

У оквиру обележавања Дана државности Републике Србије историчар Предраг Илић одржао је два предавања (13. и 14. фебруара 2023.) под називом *Милош Обреновић и Сретењски устав*, у просторијама ИАШК ученицима средњих школа и заинтересованим грађанима. Предавања су била посећена и медијски праћена.

- **Како се чувају књиге**

Поводом обележавања Дана књиге и ауторских права одржана је радионица *Како чувамо књиге* на којој је представљен рад Лабораторије за рестаурацију и конзервацију ИАШК. Присутни су најпре имали прилике да виде кратак филм о историјату и раду Лабораторије у продукцији РТК, а затим и да се практично упознају са истом. У складу са

тим координатор радионице Катарина Лековић, конзерватор и виши архивиста је на практичним примерима показала неке од основних техника заштите грађе.

- ***ЕРАСМУС у нашем Архиву***

Дана 24. маја ИАШК посетили ученици ОШ „Вук Караџић” са другарима из Пољске, Италије, Литваније, Енглеске њиховим и својим наставницима и учитељима, који су део ЕРАСМУС програма. Након што их је Сања Живковић, директорка Архива, упознала са делатношћу установе, посетиоци су имали прилике да се упознају са радом Лабораторије за рестаурацију и конзервацију, где их је колегиница Катарина Лековић, конзерватор и виши архивиста, упутила у рад исте. Потом су у дворишту добили задатак да осмисле обележиваче за књиге са мотивима Србије, тј. оним што их је највише одушевило како у нашем граду, тако и у земљи.

- ***Дан отворених врата***

Међународни дан архива (9. јун) обележен је занимљивим програмом за основце. У то име ИАШК посетили су малишани из ПУ „Чили Вили“, којима је добродшлицу пожелела директорка Сања Живковић. Након тога, колегинице Зорица Миљивојевић и Марија Радосављевић одиграле су са ђацима квиз у оквиру којег су имали задатак да асоцијативним путем долазе до решења откривалице која је садржала познату историјску личност рођену у Крагујевцу. Када су то завршили свака такмичарска група склапала је портрет познате личности, а потом су добили задатак да нацртају личности по избору.

Илустрована историја и Занимљива историја

У оквиру Културног лета у Архиву су одржане радионице *Илустрована историја* у оквиру које су полазници илустровали знамените историјске личности и *Занимљива историја*, у оквиру које су се ученици боравка ПУ „Чили Вили” најпре упознали са занимљивим деловима историје у вези са кнезом Михаилом Обреновићем, а затим илустровали и бојили различите сегменте из његовог живота, за шта им је као помоћ послужила бојанка у издању Народног музеја Шумадије *Боје наше историје*. Након тога, њихови радови преточени су у обележиваче за књиге. Координатор прве радионице био је илустратор Срђан Стаменковић Срле, а друге Сања Живковић, директорка ИАШК.

- ***Ноћ истраживача – Стопама Обреновића***

Историјски архив Шумадије Крагујевац је и ове године био учесник Европске ноћи истраживача. *Стопама Обреновића* назив је интерактивне игрице коју су деца млађих и

старијих разреда могли да играју на штанду наше Установе. Кроз тест знања и склапање пузли показивали су на ком нивоу су њихова знања из историје, посебно оног које се односи на Обреновиће. У припреми игрице учествовале су директорка ИАШК Сања Живковић, Ксенија Ђерковић и Зорица Миливојевић.

Посета ђака из Жеровнице

У организацији Удружења ратних добровољаца 1912-1918. године наш Архив посетила је група ђака ОШ „Свети Сава” из Жеровнице, општина Звечан, на челу са директором школе и наставницима, а у пратњи Милана Мирковића, представника Удружења. Том приликом директорка ИАШК упознала их је радом Установе и њеном делатношћу, након чега су је и сами обишли.

- *Архив у гостима*

У децембру 2023. године колега Предраг Илић одржао је предавање учерницима VIII разреда ОШ „19. октобар“ у Маршићу о историјату Историјског архива Шумадије у Крагујевцу и архивски фондовима који се у њему чувају. Том приликом у истој школи је представљена изложба ИАШК „Крагујевац Првом светском рату“ која је још изложена у просторијама ове школе.

Поред свега наведеног ИАШК је интензивирао рад са основним и средњим школама и кроз бројне посете. Наиме, у Архив су долазили ученици ОШ „Станислав Сремчевић“, ОШ „Ђура Јакшић“, ОШ „Вук Стефановић Караџић“ и ОШ „Јован Поповић“. Поред предавања који смо одржали у читаоници Архива, сви ученици су проведени кроз просторије установе (изложба у ходнику, депо, фотолабораторија, конзерваторска лабораторија).

б) Изложбе

- *Дан сећања на жртве Холокауста – Јевреји у Крагујевцу*

У Историјском архиву Шумадије Крагујевац, 26. јануара, организована је изложба под називом *Јевреји у Крагујевцу*, са циљем да се прикажу документа и фондови које Архив поседује у вези са овом темом. Поред тога циљ Историјског архива Шумадије Крагујевац је да подсети јавност на овај догађај и жртве холокауста. На отварању изложбе присуствовала је и заменица шефа мисије Амбасаде Израела у Србији, конзул Александра Бен Ари.

- ***Кад се дете роди***

Поводом Европске ноћи музеја у Историјском архиву Шумадије Крагујевац отворена је изложба под називом *Кад се дете роди* Народне библиотеке Осечина. Том приликом приказан је и краткометражни документарно - етнолошки филм.

- ***Витолд Пилецки - Добровољац за Аушвиц: преко границе храбрости***

У организацији амбасаде Пољске, Удружења „Mark IX“ и Историјског архива Шумадије Крагујевац 25. маја уприличен је догађај са циљем обележавања 75 година од смрти Витолда Пилецког. У делу програма намењеном изложби *Витолд Пилецки* публици су се најпре обратили Сања Живковић, директорка Архива, Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине Града и Њ. Е. Рафал Перл, те објаснили њен значај како за Установу, Град, Пољску и све оне који умеју да препознају симболе јунаштва, слободе и правде. Након тога, присутнима су се обратили Геза Пољак, председник Националног савета пољске мањине у Србији, пуковник Љубинко Ђурковић и Душан Симић, аутор књиге,, који су из различитих углова расветлили лик и дело Витолда Пилецког. Са циљем што бољег дочаравања атмосфере из књиге Аврам Цветковић, глумац Књажевско-српског театра „Јоаким Вујић“ читао је њене делове, а све је праћено и видео записима.

- ***Архиви у Србији***

Изложба *Архиви у Србији* која је настала у сврху обележавања 75 година рада великог броја архива у Србији, као и 125 година од доношења првог Закона о Државној архиви, а реализована је у сарадњи Државног архива Србије, Међуопштинског историјског архива Чачак и Архивистичког друштва Србије отворена је у ИАШК у јуну. У оквиру поставке, на 33 паноа, може се видети рад архива на територији Србије, као и разлози због којих је сваки од њих посебан. Поред директорке ИАШК Сање Живковић, присутнима се обратила и Лела Павловић, председница Архивистичког друштва Србије.

- ***Знаменити људи престоног Крагујевца***

У јуну је поводом храмовне славе и градских литија у Порти Старе цркве отворена изложба *Знаменити људи престоног Крагујевца* аутора Горана Милосављевића.

- ***Други Балкански рат на фотографијама и документима***

У организацији Историјског архива Шумадије Крагујевац и НБ „Вук Караџић“, у галеријском простору Библиотеке, у августу, отворена је изложба *Други балкански рат на фотографијама и документима* аутора проф. др Дејана Антића. Том приликом присутнима су се обрати мр Миљан Бјелетић, члан Градског ливећа за културу, Сања Живковић,

директорка ИАШК, аутор изложбе и генерал-мајор мр Милорад Ступар, који је и отворио изложбу. Након тога проф. др Дејан Антић провео је присутне кроз поставку детаљним објашњењима.

- ***Кнез Михаило. Рођен у Крагујевцу***

Поводом обележавања 200 година од рођена кнеза Михаила, под покровитељством Града, а у организацији Народног музеја Шумадије и Историјског архива Шумадије, 16. септембра у Конаку је отворена изложба *Кнез Михаило. Рођен у Крагујевцу*. Богата мултимедијална поставка садржи велики број предмета, оригиналних докумената, фотографија из времена кнеза Михаила, што доприноси посебном утиску и доживљају лика и дела овог владара. Аутори изложбе су Горан Милосављевић (Историјски архив Шумадије), Бојана Топаловић (Народни музеј Шумадије) и Роксанда Алексић (Народни музеј Шумадије).

- ***Историја једног сна***

У години у којој је са поносом обележен век од оснивања Спортског клуба Раднички и 120 година од појаве прве фудбалске лопте у Крагујевцу, Историјски архив Шумадије приредио је фотодокументарну изложбу, *Историја једног сна Раднички 1923-1969*, аутора историчара Славка Степановића, која је отворена у септембру. Поред жеље да широј јавности буде презентован садржај изложбе, намера аутора била је и да се скромном презентацијом изложба а самим тим и архивска грађа коју чува ова установа, али и бројне установе културе прикаже слабовидим и слепим лицима. Овај гест представља први корак у намери да се у будућности садржаји и пројекти ове установе прилагоде и постану доступни свима без изузетка. Изложба је реализована средствима Министарства културе Републике Србије, а присутнима су се обратили директорка Архива Сања Живковић, затим, у име Савеза слепих и слабовидних Ана Радаковић и Славко Степановић..

- ***Јевреји у Крагујевцу: живот и холокауст***

У склопу Октобарских свечаности у Архиву је отворена изложба *Јевреји у Крагујевцу: живот и холокауст* аутора Предрага Вукашиновић и Бојане Миленовић, која је настала у организацији Удружења Фозарис и српско-израелског пријатељства „Ахава” уз подршку Града. На паноима се могао видети значај Јевреја за културни и друштвени живот Крагујевца од њиховог доласка до данас.

- **Куманово за Косово**

У октобру 2023. г. државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Дејан Антић отворио је две изложбе посвећене Првом балканском рату: изложбу *Куманово за Косово* аутора генерал-мајора Милорада Ступара и изложбу *110 година од Првог балканског рата 1912-2022* аутора Николе Филиповића и Милана Мирковића. Носиоци изложбе су Удружење ветерана 72. специјалне бригаде и Удружење ратних добровољаца 1912-1918, а обе су урађене под покровитељством Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Присутнима су се обратили генерал-мајор Милорад Ступар почасни председник Удружења ратних добровољаца 1912-1918, њихових потомака и поштовалаца, Милан Мирковић и директорка Архива Сања Живковић.

- ***Србија и Црна Гора у оријенталној збирци Историјског архива Шумадије – у гостима***

Изложба *Србија и Црна Гора у оријенталној збирци Историјског архива Шумадије* у прошлој години била је представљена у Етнографском музеју у Београду, Народном музеју „Рас“ у Новом Пазару и Пријепољу.

в) Промоције и предавања

- **Промоција новог броја часописа "Шумадијски анали"**

У Историјском архиву Шумадије, у јануару 2023. г. организована је промоција 12. броја часописа „Шумадијски анали“. Овом приликом, ауторима и публици обратили су се Сања Живковић, директорка ИАШК и МА Предраг Илић, главни и одговорни уредник „Шумадијских анала“ као и поједини аутори.

- ***Сенке водиље***

У оквиру Културног лета Историјски архив Шумадије Крагујевац организовао је књижевно вече *Сенке водиље* у оквиру којег је представљено 25 жена, које су биле музе највећих уметника, али и њихова подршка током живота и стварања. Програм је пратила одговарајућа презентација на којој су место нашли и аутентични видео записи из живота појединих уметника, као и филмска и музичка остварења која су се бавила њиховим животима. Такође, публика је имала прилику да чује и рецитацију Јесењинове песме *Ти не волиш и не желиш мене* у изведби Зорице Миливојевић. О музама и уметницима говорила је Сања Живковић, директорка Архива, а модератор програма била је Ксенија Ђерковић.

- **Промоција монографије *Кнез Михаило кроз уметност и архив***

У оквиру *Дана кнеза Михаила* у препуној сали Старе Скупштине представљена је монографија *Кнез Михаило кроз уметност и архив* аутора Сање Живковић и Предрага Илића. Сачињена од два дела, и то: првог који се односи на кнеза као покровитеља уметности, ствараоца и инспирацију за настанак бројних прозних, поетских и драмских дела, те се може пратити његов развој не само као владара већ и као књижевног јунака, и другог, у којем су приказана оригинална документа (преписке кнеза Михаила и друга значајна документа) са објашњењима, а која су део архивске грађе ИАШК расветљава лик и дело кнеза са различитих аспеката.

У име Града присутнима се обратио Мирослав Петрашиновић, представник Скупштине Града, док су о књизи говорили рецензент др Радомир Ј. Поповић и аутори. За музички део програма били су задужени Милош и Александар Радовић, а одломке је читала Јелисавета Катић, ученица Друге крагујевачке гимназије. Модератор програма била је Ксенија Ђерковић.

- ***Култура сећања - холокауст***

У оквиру октобарских свечаности мср Предраг Вукашиновић одржао је у Архиву предавање на тему *Култура сећања-холокауст*. Публика је имала прилике да чује мало познате чињенице о страдању Срба, Јевреја и Рома током Другог светског рата, а све са циљем да се страдали не смеју заборавити и да морају бити опомена будућим генерацијама да се тако нешто више не сме поновити.

- ***Мистерија Његошевог портрета са белом панкамилавком***

Поводом 210 година од рођења Петра II Петровића Његоша етнолог и антрополог Ненад Карамијалковић одржао је предавање о мистерији његовог портрета са белом панкамилавком

- ***Јесен Матице српске***

У организацији Историјског архива Шумадије, а као резултат протокола о сарадњи које су установе културе на иницијативу Градског већника за културу Миљана Бјелетића потписале са Матицом српском, одржана је промоција Српског биографског речника. Ово капитално дело расветљено је из више аспеката исцрпним и занимљивим детаљима мр Драгана Тубића, др Александре Новаков, др Бранислава Поповић и мср Предрага Илића. У име Историјског архива Шумадије Крагујевац публици се обратила Сања Живковић, директорка, а модератор програма била је Ксенија Ђерковић.

● 1300 каплара - батаљон за незаборав

Историјски архив Шумадије Крагујевац обележио је пролазак 1300 каплара кроз Крагујевац предавањем *1300 каплара-батаљон за незаборав*, које су одржали генерал - мајор Милорад Ступар и мр историје Предраг Илић. У име Архива присутнима се обратила директорка Сања Живковић. У име Града предавању је присуствовао Мирослав Петрашиновић, као и велики број ђака, њихових професора, представника Удружења, културе, колега и пријатеља. Модератор програма била је Марија Радосављевић.

г) Манифестације од значаја

Као што се примећује из свега наведеног ИАШК узео је учешће у обележавању значајних глобалних али и локалних културних манифестација попут Дана књиге и ауторских права, Дана архива, Ноћи музеја, Ноћи истраживача, Октобарским свечаностима, Културном лету, обележавању јубилеја 200 година од рођења кнеза Михаила итд.

Истраживачи у Архиву

У току 2023. године архивску грађу је у оквиру ове Службе истраживало 83 истраживача који су провели 189 истраживачких дана.

Координација са УК „Кораци“

У овој служби запослена је Јелена Радовић, која је заједно са колегиницом Весном Тодоровић, запосленом у Служби техничке заштите грађе задужена и за координацију са УК „Кораци“. У складу са тим, током 2023. године, поред рада у оквиру својих служби, колегинице су обављале и следеће послове:

- ✓ контрола књижења редовних и ванбилансних пописа и промена на основним средствима за ИАШК;
- ✓ учествовање у изради кварталних извештаја за Архив (тримесечни, шестомесечни, деветомесечни);
- ✓ самостално сачињавање Извода отворених ставки за 2023. годину;
- ✓ праћење дневне финансијске промене промене у помоћним евиденцијама и на основу истих вршила усклађивање са УК „Кораци“;
- ✓ континуирано и саветодавно учешће у изради финансијског плана за 2023. годину;
- ✓ на основу праћења реализације финансијских планова учешће у изради измене финансијског плана и учешће у изради Ребаланса;

- ✓ активно учешће у изради конкурса за пројекте одобрене од Минситарстав културе и праћење дневних промена на датим пројектима, сачињавање прописаних извештаја и учешће у сачињавању коначног извештаја о реализацији пројекта;
- ✓ израда предлога финансијског плана за 2024. годину и израда коначног плана за 2024. годину;
- ✓ присуствовање на састанцима локлане самоуправе кад год је било потребно;
- ✓ пријава и одјава радника као и промене статуса електронским сертификатом;
- ✓ израда регистра запослених, израда ПЛ обрасца и других извештаја на захтев Градске управе за културу и УК „Кораџи“;
- ✓ припрема материјала за УО;
- ✓ завођење пријемне документације и отпремање поште- књижање издатих рачуна, праћење и одобравање фактура;
- ✓ сачињавање техничке спецификације и учествовање у изради Плана јавних набавки за 2023. г;
- ✓ праћење спровођења процеса Јавних набавки;
- ✓ контролисање пријема и извршење обавеза;
- ✓ праћење фактура у ЦРФ-у;
- ✓ одлазак на обуку и активно учешће у успостављању ФУК-а (финансијске унутрашње контроле) кроз израду неопходне документације и обуку запослених задужених за ФУК у Архиву;
- ✓ сачињавање Информатора о раду, који је објављен на порталу Повереника и ађжурира постојеће податке;
- ✓ активно учешће у процесу фискализације Архива;
- ✓ припремање и обрада података неопходних за одјаву и пријаву директора у Привредном суду, Управи за трезор и Статистици;
- ✓ припремање и обрада података за пререгистрацију Архива у АПР;
- ✓ припремање и обрада документације по захтеву ДРИ
- ✓ вођење времена запослених, вођење евиденције о обуставама
- ✓ обука за РЕЛЮФ и израда извештаја,
- ✓ припрема материјала за одговр на захтеве за информације од јавног значаја
- ✓ рад са странкама (примање захтева, издавање истих и писање рачуна)
- ✓ водђење деловодног протокола , пријему поште и експедицији исте, свакодневни одлазак до поште и банке
- ✓ набавка канцеларијског материјала, средстава за хигијену и набавка репрезентације брине о залихама истих

Библиотека ИАШК

У библиотеци Архива у току 2023. године настављено је са набавком, евидентирањем књижног фонда и његовом дигитализацијом. Дигитализоване су следеће књиге:

- ✓ 2/97 Казнителный законикъ за Княжество Србіе, Београд (1864) 82 скена
- ✓ 2547/92 Законъ о црквенимъ властима православне вѣре (1862) 69 скенова
- ✓ 2963/93 Законъ о поштама (1866) 156 скенова
- ✓ 3402/94 Законъ о устройству община и общински властий (1866) 80 скенова
- ✓ 19/97 Христофор Жефаровић 1710-1753: Стематографѣа... или Изббраженіе оружіи Иллїрїческихъ Микрообликъ / айторомъ Пайломъ Рїттеромъ В' діалектѣ Латїнскомъ изданное На свѣт, и по Егѡ' ѡрѣжденїю На Славено-Сербскїи Языкъ Преведенное, В' Вѣннѣ: Тѡма Мессмер Сечец, 1741. окт(омвріа) 118 скенова

Народна библиотека „Вук Караџић” је вратила књиге које су биле на евидентирању за Регистар. Након што су књиге враћене Архиву у књигу евиденције уписане су следеће књиге:

- ✓ 1098/91 Јован Колар: О књижевној узаймности између различни племена и нарѣчїа славянскогъ народа / одъ Јована Коллара ; превео съ немачкогъ Димитріе Теодоровићъ: Печатано у Княж. Серб. Књигопечатњи: Београд, 1845.
- ✓ 1246/92 Веселић, Јосиф: Понятїа о телеграфу / одъ Јосифа Веселића, Привр. Професора Полугимназіе Крагуевачке, Србске Словесности саобштвајућегъ и разны Друштва Члана; При Књигопечатњи Княжества Србскогъ; У Београду, 1859.
- ✓ 1099/91 Поповић Јефтимије: Разна дјела Јевте Поповића. Св. 3, Милошијада; Издана Јосифомъ Миловуком, (У Будиму : Писменма К. Свеучилишта Пештанског); У Пешти, 1829.
- ✓ 2260/92 Јован Милошевић: Житїе светителѣ Отца Нїколаа и сва нѣгова чїдеса / ѡ десетосложне стїхове на србски езѣкѡ Ѐбаннѡ Милошевићъ ... сочинїо и на свѣтѡ издао: Иждивенїемѡ Константїна Каїлїцие, (Ѐ Бїдимї : Печатано сѡ К. К. Всеїчилишча Пештанскогѡ писмени); Нови Сад, 1837.
- ✓ 2(1)?943/92 Популарна народна економїа; Превео Коста Јовановићъ, професоръ; У Београду : При Књигопечатњи Княжества Србскогъ, (1862.?)

Током 2023. године Катарина Лековић и Сања Живковић започеле су процес електронског евидентирања књижног фонда библиотеке Архива у дигиталну базу Информационог система АРХИС како би монографске и серијске публикације биле видљиве у мержи свих архива у Србији. Фонд библиотеке богатији је за 193 публикације. Монографске публикације од којих је 118 набављено путем куповине, 64 путем поклона и 11 серијских публикација путем поклона. Жељко В. Зиројевић и СУБНОР, поклонили су Архиву

56 монографских и 8 серијских публикација.

На основу Уговора између Историјског архива Шумадије и Народног музеја Шумадије, а за потребе изложбе која се одржава у Народном музеју Шумадије под називом Кнез Михаило – рођен у Крагујевцу (16.09.2023. до 16.09.2024.), Архив из своје Специјалне библиотеке позајмљује стару и ретку књигу са инвентарним бројем 2547/92 Законњ о црквеним властима православне вѣре; "30. Септембра 1862. у Манаст. Раваници. М.М. Обреновић III., с. р." → на крају текста; 2963/93 Законњ о поштама; "13. април 1866. год. у Београду. М.М. Обреновић с. р." → на крају текста.

ЗАКЉУЧАК

На основу наведеног може се закључити да је Историјски архив Шумадије имао помаке када су у питању људски ресурси, што се види кроз повећање броја запослених на неодређено време, али и бројне едукације и активности у различитим сегментима. Напомињемо да је без обзира на то потребно запошљавање још радника с обзиром на обим посла и територијалну надлежност Архива.

Значајно су унапређени и просторни и технички капацитети, док је кроз повећан број програма, а смаим тим и посетилаца, посебно када су у питању деца и млади, те интензивирање сардање са образовним и другим установама постала много видљивија него раније.

Оно што се не сме занемарити јесте проблем смештајних капацитета архивске грађе, чије решавање је планирано за 2024. годину,

